

1V Opiniepanel *Rapport*

Zorg en pijnbestrijding bij de bevalling

27 augustus 2021

Auteur: Rozemarijn Lubbe

1V Opiniepanel **Ouders**^{van nu}

Achtergrond deelnemers

1 op 5 baby's werd thuis geboren

Alle deelnemers: N=9727

Als je in de afgelopen jaren meerdere kinderen hebt gekregen, vul dan de vragen in voor je laatste bevalling. We spreken in het onderzoek soms over 'jouw baby/kind'. 'Hiermee bedoelen we ook een tweeling of een meerling.

Hoeveel kinderen heb je?

Een: 59%

Twee: 30%

Drie: 9%

Vier: 2%

Meer dan vier: 1%

Hoe oud is je jongste kind?

Als je jongste kind is overleden tijdens de zwangerschap na 22 weken of meer of rond de bevalling kun je de vraag ook invullen.

0 jaar: 60%

1 jaar: 40%

Op welke manier is je baby geboren?

Via een vaginale bevalling: 87%

Via een keizersnede, dat werd duidelijk tijdens of vlak voor de bevalling: 9%

Via een keizersnede, dat wist ik langer dan een week van tevoren: 4%

Waar is je baby geboren?

Thuis (met verloskundige): 21%

In een geboortecentrum / geboortehotel / poliklinisch in het ziekenhuis met verloskundige; geen medische noodzaak: 21%

In het ziekenhuis; medische noodzaak: 58%

Anders, op een andere plek: 0%

Vrouwen die vanwege een medische noodzaak in het ziekenhuis moesten bevallen: N=5640

Heb jij meegemaakt dat je op het laatste moment naar het ziekenhuis moest vanwege een medische noodzaak of niet: wat is op jou van toepassing?

Ik wilde thuis bevallen maar moest tijdens of kort voor de bevalling naar het ziekenhuis vanwege een medische noodzaak: 17%

Ik wilde in een geboortecentrum / geboortehotel / poliklinisch in het ziekenhuis bevallen maar moest kort voor of tijdens de bevalling naar het ziekenhuis vanwege een medische noodzaak:

Ik wist al langer dan een week van tevoren dat ik in het ziekenhuis moest bevallen vanwege een medische noodzaak: 48%

Op mij is een andere situatie van toepassing: 10%

Weet niet / wil niet zeggen: 0%

Samenvatting

De bevalling: 40 procent vond bevalling niet (zo) zwaar, dat is vooral bij thuisbevallingen zo

Meeste vrouwen vonden bevalling lichamelijk zwaar

De meeste ondervraagde vrouwen (60 procent) vonden hun bevalling lichamelijk heel of behoorlijk zwaar. Maar een aanzienlijke groep vond de bevalling ook niet zo zwaar (32 procent) of zelfs helemaal niet zwaar (8 procent).

Meeste vrouwen die thuis zijn bevallen, vonden bevalling niet (zo) zwaar

Een opvallend verschil is te zien tussen vrouwen die thuis zijn bevallen en vrouwen die hun baby in het ziekenhuis, een geboortecentrum of geboortehotel hebben gekregen. Van die eerste groep zegt slechts een minderheid van 38 procent de bevalling als (heel) zwaar te hebben ervaren. De meeste vrouwen die thuis zijn bevallen, vinden het op de wereld zetten van hun kind achteraf lichamelijk niet zo moeilijk.

Bij vrouwen die in het ziekenhuis zijn bevallen, is dat andersom.

Vrouwen die daar moesten bevallen vanwege een medische noodzaak, zijn het meest negatief over hoe moeilijk de bevalling was. Maar ook de meerderheid van de vrouwen die zonder medische noodzaak, op eigen initiatief, in het ziekenhuis een baby hebben gekregen, geeft aan dat ze de bevalling lichamelijk zwaar vonden.

Vrouwen die al een kind hadden, vonden bevalling minder zwaar

Ook als het gaat om de hoeveelste bevalling dit is, zijn er verschillen te zien. De meeste vrouwen die hun eerste kindje kregen, vonden de bevalling zwaar. Bij vrouwen die al een of meerdere kinderen hadden, heeft ongeveer de helft (51 procent) hun laatste bevalling zo ervaren.

Hoe lastig vrouwen hun bevalling vonden, is terug te zien in het gebruik van medicatie. Ongeveer de helft (53 procent) van de vrouwen die hun bevalling als (heel) zwaar hebben ervaren, hebben gebruik gemaakt van een vorm van pijnbestrijding. Bij vrouwen die de bevalling niet of niet zo zwaar vonden, is dat ongeveer een kwart (24 procent).

Bevalling

4 op de 10 vonden bevalling niet zo zwaar

In hoeverre vond je de bevalling lichamelijk zwaar of niet?

	Iedereen	Thuis bevallen	In ziekenhuis* bevallen	In ziekenhuis* bevallen: geen medische noodzaak	In ziekenhuis bevallen: medische noodzaak
Heel zwaar	17%	5%	20%	15%	22%
Behoorlijk zwaar	43%	33%	45%	43%	46%
Niet zo zwaar	32%	46%	28%	34%	26%
Helemaal niet zwaar	8%	16%	6%	7%	5%
Weet niet / geen mening	0%	0%	0%	0%	0%

*of geboortecentrum of geboortehotel

Bevalling

In hoeverre vond je de bevalling lichamelijk zwaar of niet?

	Iedereen	Eerste kind	Had al één of meer kinderen
Heel zwaar	17%	21%	12%
Behoorlijk zwaar	43%	45%	39%
Niet zo zwaar	32%	28%	38%
Helemaal niet zwaar	8%	6%	11%
Weet niet / geen mening	0%	0%	0%

Informatie pijnbestrijding

Bijna alle vrouwen hadden informatie

We stellen je nu enkele vragen over pijnbestrijding bij de bevalling. Er zijn verschillende medicijnen beschikbaar om de pijn tijdens de de weeën of de bevalling te verlichten. Een verloskundige kan je lachgas geven en in het ziekenhuis kun je bv een ruggenprik, morfine of middelen die hierop lijken krijgen.

Heb je toen je zwanger was informatie opgezocht of gekregen over de mogelijkheden van pijnbestrijding tijdens de bevalling?

Je kunt meerdere antwoorden geven.

Ja, via de verloskundige 66%

Ja, ik heb zelf dingen opgezocht in boeken of online 44%

Ja, bij een cursus (bijv een pufcursus) 26%

Ja, dat wist ik al van een eerdere bevalling 21%

Ja, via vrienden of familie 13%

Ja, op een andere manier 5%

Nee 8%

Weet ik niet meer 0%

Pijnbestrijding intentie van tevoren

Meerderheid wilde liefst geen pijnbestrijding

Los van hoe je bevalling is verlopen: Als je kijkt naar wat je van tevoren had bedacht, welke stelling is dan het meest op jou van toepassing?

	Iedereen	Thuis bevallen	In ziekenhuis* bevallen
'Ik wilde het liefst <u>zonder</u> pijnbestrijding bevallen'	64%	83%	59%
'Ik had geen mening over het gebruik van pijnbestrijding'	22%	14%	24%
'Ik wilde het liefst <u>met</u> pijnbestrijding bevallen'	12%	2%	15%
Weet niet / niet van toepassing	2%	1%	2%

*of geboortecentrum of geboortehotel

Van de vrouwen die van tevoren liever zonder pijnbestrijding wilden bevallen heeft 27% er toch zelf om gevraagd en 35% heeft pijnbestrijding gekregen. De helft (52%) van de vrouwen die uiteindelijk met pijnbestrijding zijn bevallen terwijl ze het van tevoren niet wilden, zegt dat ze het anders niet hadden gered. 20% heeft het gevoel dat ze heeft gefaald.

Open reacties

Wilde liefst zonder pijnbestrijding bevallen

Reacties van vrouwen die van tevoren hadden bedacht dat ze het liefst zonder pijnbestrijding wilden bevallen. Een deel van hen is ervan overtuigd dat hun lichaam het kan en gelooft of hoopt dat pijnbestrijding niet nodig is. Een ander deel vreest voor negatieve bijwerkingen voor henzelf of de baby.

"Je lichaam heeft de synthetische stoffen niet nodig."

"Het is iets natuurlijk, het vrouwenlichaam is hiervoor gemaakt en doet het werk."

"Het liefst wilde ik zonder pijnbestrijding bevallen zodat ik mijn kleintje niet al op dat moment zou verdoven met middelen."

"Ik wilde ervaren dat mijn vrouwelijke lichaam dit kan. Ervoor gemaakt is. En dat is gelukt!"

"Ik was er van overtuigd dat het niet nodig zou zijn. Dat het lichaam zelf voldoende pijnstilling zou aanmaken. (En dat was beide keren ook zo.)"

"Ivm eventuele risico's die het met zich mee zouden kunnen brengen. En wilde graag thuis bevallen/ zelf de controle houden."

"Ik wilde graag zonder pijnbestrijding omdat dit toch voor complicaties kan zorgen. En ik ervan overtuigd was dat wanneer je rustig bent je veel als vrouw aankan."

Open reacties

Geen mening over gebruik pijnbestrijding

Reacties van vrouwen die van tevoren geen mening hadden over het gebruik van pijnbestrijding tijdens hun bevalling.

"Een bevalling loopt zelden als verwacht. Ons eerste zoontje is dood geboren. Ons tweede zoontje via een keizersnede waarbij de ruggenprik niet werkte. Het gaat niet hoe je het bedenkt dus kun je beter niet alles vastleggen."

"Ik wilde graag zonder proberen, maar vond het belangrijk van te voren geen verwachtingen te hebben. Alles mag en alles kan. Zo zou ik teleurstelling voorkomen."

"Uitgangspunt was zonder, maar het was geen principekwestie. Te pijnlijk? Dan heb ik er niets op tegen."

"Ik was nog nooit bevallen dus ik had geen idee. Ik wist dat er mogelijkheden waren, had me ingelezen voor het geval dat en ik zou wel zien. Totale overgave."

Samenvatting

Kwart kreeg ruggenprik tijdens bevalling niet of laat vanwege gebrek aan personeel

Ongeveer een kwart van de vrouwen die tijdens hun bevalling om een ruggenprik vroegen, kreeg die niet of heel laat omdat er geen geschikte arts beschikbaar was. Ruim 1600 vrouwen die aan het onderzoek meededen, hebben tijdens hun bevalling om een ruggenprik gevraagd. Zes op de tien (61 procent) van hen moesten even wachten tot ze de prik kregen of kregen die (vrijwel) meteen.

Prik niet gekregen

Ongeveer een kwart kreeg de ruggenprik niet of moest er heel lang op wachten omdat de geschikte arts niet op tijd of zelfs helemaal niet beschikbaar was. Een deel van hen is door de dienstdoende verloskundige of gynaecoloog aangemoedigd om zonder medicatie te bevallen, ook al wilden ze die zelf wel.

De rest kreeg de ruggenprik niet omdat ze al teveel ontsluiting hadden.

Uren wachtrij voor ruggenprik

In Nederland kunnen vrouwen tijdens hun bevalling een ruggenprik krijgen om de pijn te verlichten. Zo'n prik heeft alleen zin als de bevalling nog niet te ver gevorderd is omdat het persen anders moeilijk kan gaan. Een ruggenprik mag bovendien alleen worden gegeven door een anesthesioloog.

Uit het onderzoek blijkt dat elk jaar duizenden vrouwen die om een ruggenprik vragen, tijdens hun bevalling te horen krijgen dat de anesthesioloog pas na uren beschikbaar is. "Er was een wachtrij voor de anesthesist en ik was geen spoed, dus ik moest uren wachten. Ze klapten in het ziekenhuis met onderbezetting werd mij verteld", deelt een moeder haar ervaring.

'Had net zo goed thuis kunnen bevallen'

Ook geven meerdere vrouwen, uit verschillende delen van het land, in het onderzoek aan dat er in het ziekenhuis waar ze bevielen helemaal geen anesthesioloog aanwezig was voor bevallingen: "Ik beviel 's avonds. Er was op dat moment nooit een anesthesioloog in huis voor de kraamafdeling, werd mij verteld. Alsof er nooit iemand na werktijd bevalt."

Voor veel vrouwen heeft de moeite die ze moesten doen voor een ruggenprik ervoor gezorgd dat hun bevalling een gebeurtenis is waar ze liever niet aan terugdenken. "Ik wilde in het ziekenhuis bevallen zodat ik altijd de mogelijkheid had om voor een ruggenprik te kiezen", verzucht een deelneemster. "Ik had achteraf net zo goed thuis bevallen."

Samenvatting

Pijn niet serieus genomen bij 1 op 10 ziekenhuisbevallingen

Er zijn ook vrouwen die hun bevalling als 'traumatisch' beschrijven: "Eerst ging de verloskundige me proberen om te praten en toen ik eindelijk een ruggenprik mocht, kwam ik in een wachtrij⁹, vertelt een kersverse moeder haar bevallingsverhaal. ⁸Uiteindelijk was het te laat, nadat ik uren lag te vergaan van de pijn. Ik heb er een trauma aan overgehouden.:

Deze deelneemster is niet de enige in het onderzoek die zich niet gehoord voelde. Een op de tien (10 procent) vrouwen die de afgelopen twee jaar in het ziekenhuis is bevallen, heeft het gevoel dat haar pijn daar niet serieus werd genomen.

Pijnbestrijding gevraagd

Helpt heeft om pijnbestrijding gevraagd of het aangeboden gekregen

Los van of je ze hebt gebruikt: heb je zelf gevraagd om medicijnen om de pijn te verlichten of zijn deze aan je aangeboden?

	Iedereen	Thuis bevallen	In ziekenhuis* bevallen
Ik heb specifiek gevraagd om een ruggenprik	18%	0%	22%
Ik heb zelf gevraagd om medicijnen om de pijn te verlichten	20%	1%	26%
De verloskundige, arts, gynaecoloog of verplegend personeel hebben mij zelf medicijnen om de pijn te verlichten aangeboden	16%	1%	20%
Nee, geen van bovenstaande	52%	97%	40%
Weet ik niet meer	0%	0%	0%

*of geboortecentrum of geboortehotel

26% van de vrouwen die in het ziekenhuis beviel, heeft om medicijnen gevraagd, 22% specifiek om een ruggenprik. Daar zit enige overlap tussen; sommige vrouwen hebben om beide gevraagd. In totaal heeft 44% van de vrouwen die in het ziekenhuis beviel om een ruggenprik en/of medicijnen gevraagd.

Pijnbestrijding gekregen

Heb je tijdens de weeën of de bevalling medicijnen gekregen om de pijn te verlichten of niet?

	Iedereen	Thuis bevallen	In ziekenhuis* bevallen
Nee, ik heb geen medicijnen gekregen om de pijn te	59%	99%	48%
Lachgas (via een maskertje)	1%	0%	1%
Ruggenprik	28%	0%	36%
Morfine, of morfine-achtige pijnstiller, bv tramadol, remifentanil	13%	0%	16%
Volledige narcose	1%	0%	1%
Anders, namelijk:	3%	1%	4%
Weet ik niet meer	0%	0%	0%

*of geboortecentrum of geboortehotel

Vrouwen die zelf hebben gevraagd

1 op 5 moest lang wachten op ruggenprik

Vrouwen die zelf om pijnbestrijding hebben gevraagd, N=3312

Je hebt aangegeven dat je zelf om pijnbestrijding hebt gevraagd tijdens je bevalling.

Hoe moeilijk was het om de pijnbestrijding te krijgen nadat je erom hebt gevraagd?

Heel makkelijk 35%

Redelijk makkelijk 31%

Redelijk moeilijk 10%

Heel moeilijk 4%

Ik heb het niet gekregen 20%

Vrouwen die om een ruggenprik hebben gevraagd, N=1637

Jij hebt aangegeven dat je om een ruggenprik hebt gevraagd. Alleen een speciale bevoegde arts mag een ruggenprik toedienen.

Welke situatie is op jouw bevalling van toepassing?

Ik kreeg de ruggenprik bijna meteen 24%

Ik moest even wachten 37%

Ik moest lang wachten 17%

Ik kreeg de ruggenprik niet 21%

Weet niet / geen mening 0%

Ongeveer kwart vrouwen die om ruggenprik vroeg, moest lang wachten of kreeg die niet

Van de vrouwen die de ruggenprik niet kregen (21 procent), kreeg ongeveer twee derde die niet omdat ze al teveel ontsluiting hadden op het moment dat ze om de ruggenprik vroegen. Maar bij één op de drie vrouwen die de ruggenprik niet kregen, was dat omdat er geen arts aanwezig was om de prik toe te dienen, de wachtrij te lang was. Ook zijn er situaties waarbij het ziekenhuispersoneel de prik afraadde of de bevallende vrouw probeerde over te halen het zonder pijnbestrijding te doen.

Dat blijkt uit een kwalitatieve analyse van de open reacties die vrouwen achterlieten op de vraag waarom ze de ruggenprik, ondanks hun verzoek, niet kregen.

Open reacties

Pijnbestrijding werd afgeraden

Selectie van de reacties van vrouwen die om pijnbestrijding vroegen, maar bij wie het werd afgeraden door het verplegend personeel, de verloskundige of de gynaecoloog. Sommigen van hen durfden het daardoor niet meer te vragen, bij anderen was medicatie door de ontstane vertraging niet meer mogelijk.

"Ik had het gevoel dat de verloskundige van het ziekenhuis het niet nodig vond dat ik met pijnbestrijding zou bevallen."

"Er werd veel keer gevraagd of ik dit echt wilde. Daarbij duurde het erg lang voordat de gynaecoloog kwam om alle opties te bespreken. Ik heb meerdere keren gezegd dat ik het niet meer trok en er vanaf wilde zijn."

"Ik heb moeten aandringen op pijnbestrijding, terwijl dit duidelijk in mijn geboorte plan stond. Pas nadat de arts was geraadpleegd van mijn eerste bevalling en ze hoorde hoe mijn eerste bevalling was verlopen werd t genoteerd. Verloskundige was hier ook niet over te spreken. Je moet erg mondig zijn."

"Ik heb tot 3x toe aan moeten geven dat ik pijnbestrijding (morphinepompje) wilde. De verloskundige hield vol dat ik 't zonder ook zou kunnen. Gelukkig sta ik sterk genoeg in mijn schoenen om aan mijn eigen mening vast te houden maar ik kan me voorstellen dat niet iedereen, zeker tijdens een bevalling, dat kan. Ik vind dat iedere vrouw voor zichzelf moet kunnen beslissen of ze pijnbestrijding zou willen, een verloskundige moet dit niet proberen te beïnvloeden."

Open reacties

"Die vrouw was super vervelend en wou me bang maken. Maar ik had daar geen tijd voor want ik moest bevallen."

"Op een gegeven moment kón ik echt niet meer. Mijn eigen verloskundige was er eerst bij en wilde het moment waarop ik pijnbestrijding zou krijgen uitstellen. Ik had het gevoel omdat ze graag bij de bevalling wilde blijven en anders zou ik 'medisch' worden en moest zij vertrekken. Toen het écht niet meer ging kreeg ik uiteindelijk morfine. De beste 1,5 uur van de bevalling die in totaal meer dan 20 uur duurde."

"De verloskunde luisterde totaal niet maar mij, terwijl ik het herhaaldelijk heb aangegeven dat ik heel graag pijnbestrijding wilde. Ze gaf elke keer als antwoord dat ik het zo goed deed en ik wel zonder kon."

"De verpleegkundige bleef aandringen dat vrouwen lichamen ervoor zijn gemaakt om met weenen om te kunnen gaan en kinderen te baren en dat eerste bevallingen nu eenmaal meerdere dagen konden duren en dat genoeg andere vrouwen het uiteindelijk ook hadden gered zonder pijnbestrijding."

"Dramatische ervaring dus. Ik heb verdriet als ik aan mijn bevalling terugdenk. Ik voelde me totaal niet gehoord. Als een nachtmerrie waarin je roept en niemand je lijkt te horen."

"Dat mijn vraag iedere keer een beetje weggewuifd werd. Er werd aan mij gevraagd of ik het nog niet even wilde proberen."

"Hele uitleg met negatieve consequenties, daardoor durfde ik hem niet te nemen. In geboorteplan en gesprek steeds gevraagd om ruggenprik en dat ik niet omgepraat moest worden, is toch gebeurd."

Open reacties

Ruggenprik niet gehad omdat anesthesioloog niet beschikbaar was

Bij ongeveer een derde van de vrouwen die om een ruggenprik vroegen maar die niet hebben gehad, kwam dit omdat de anesthesioloog niet op tijd beschikbaar was of soms zelfs helemaal niet aanwezig was of omdat de moeders werden aangemoedigd zonder ruggenprik te bevallen. Dit is een selectie van hun reacties.

"Het was zondag en er was niemand in het ziekenhuis die er een kon toedienen. Diegene moest van thuis komen en zou er niet tijdig kunnen zijn."

"Er waren vrouwen voor mij die op een ruggenprik aan t wachten waren en ik moest ervoor naar een andere afdeling."

"De anesthesist was te druk en kon er pas met 1,5 uur zijn. Dit was gezien de snelheid vd ontsluiting te laat. Aangezien ik een weeënstorm had was het heel pijnlijk en geen tijd om bij te komen. Dat maakte het heftig en zwaar."

"Ik kreeg geen ruggenprik toen ik erom vroeg omdat er zogenaamd geen anesthesioloog beschikbaar was. Het is mij nog steeds onduidelijk hoe het precies zat. "

"Geen pijnstilling gekregen aangezien er geen kamer/personeel was om het toe te kunnen dienen."

"Kreeg ik niet. Er was een wachtrij voor de anesthesist en ik was geen spoed, dus kreeg hem niet. Ze kampten in het ziekenhuis met onderbezetting werd mij verteld."

Open reacties

"Met gynaecoloog besproken dat ik aan het begin van bevalling ruggenprik moest krijgen (ivm medische conditie en ervaring eerdere bevalling). Echter was dienstdoende personeel onvoldoende op de hoogte (dossier niet gelezen) waardoor we erom moesten vragen. Toen gingen ze alle gegevens pas nakijken en was het te laat voor ruggenprik waarna ik met enige spoed pompje kreeg."

"Was geen anesthesist beschikbaar. Daarom ben ik eerst in bad gegaan om de pijn te verlichten maar dit hielp niet voldoende. Uiteindelijk heeft de gynaecoloog daarom morfine-achtige pijnstilling geregeld. Daarbij is wel gezorgd dat dit zo snel mogelijk geregeld was."

"Ik beviel 's avonds. Er was op dat moment nooit een anesthesioloog in huis voor de kraamafdeling, werd mij verteld. Alsof er nooit iemand na werktijd bevalt."

"Anesthesist zat in een operatie en was niet op tijd beschikbaar. Ik had zo'n 5 a 6 cm ontsluiting en zou dus niet meer op tijd een ruggenprik kunnen krijgen."

"De mogelijkheid om voor pijnbestrijding te kunnen kiezen, was een grote reden om in het ziekenhuis te willen bevallen. Het was mijn eigen verloskundige die aangaf dat het geen zin meer had om de pijnbestrijdingstraject te gaan starten en dat ik te laat was."

"Ik beviel savonds. Er waren op dat moment weinig anesthesiologen in huis. Dus toen ik erom vroeg werd gezegd ja de anesthesioloog staat vast op OK. Op dat moment dacht ik wel dat ik net zo goed thuis had ik kunnen bevallen dan."

Open reacties

Ruggenprik niet gehad vanwege teveel ontsluiting

Bij ongeveer twee derde van de vrouwen die om een ruggenprik vroegen maar die niet hebben gehad, kwam dit omdat zij al te veel ontsluiting hadden. Veel vrouwen bij wie dit het geval was, geven aan dat ze nog wel een andere vorm van pijnbestrijding hebben ontvangen. Dit is een selectie van hun reacties.

"Ik heb om een ruggenprik gevraagd, uiteindelijk niet gehad omdat ik te veel ontsluiting had. Ik weet nog dat ik vroeg om een ruggenprik en dat de verloskundige heel uitgebreid en op haar gemak ging vertellen welke bijwerkingen en complicaties erbij konden horen. Ik snap dat het moet, maar op dat moment vond ik het heel irritant omdat ik het allemaal al wist en ik het niet meer uithield van de pijn. Ik dacht alleen maar schiet maar op en maak een beetje haast."

"De uitsluiting was al te ver. Het ging echt ontzettend snel. Zo snel dat de ruggenprik nooit op tijd gezet zou kunnen worden. Er werd wel direct een morfinepompje aangesloten."

"Ik mocht een ruggenprik toen ik het wilde, maar het was niet meer nodig. Mijn verloskundige probeerde me wel over te halen om het niet te doen (achteraf had zij al het vermoeden dat het wel eens erg snel zou kunnen gaan)."

"De uitsluiting was al te ver. Het ging echt ontzettend snel. Zo snel dat de ruggenprik nooit op tijd gezet zou kunnen worden. Er werd wel direct een morfinepompje aangesloten. Ik kreeg korte uitleg, met ook de negatieve bijwerkingen en kon toen snel kiezen."

Open reacties

"Die kreeg ik niet. De ontsluiting ging te snel en de wachtrij was voor mij hierdoor te lang. Ik kwam er te laat mee, werd gezegd. Een grote teleurstelling voor mij, nu werd het morfine waarvan ik wazig werd en wat de pijn niet echt dempte. Ik kan niet oordelen of dit terecht was; ik vertrouw op het medisch personeel. Desondanks was ik wel een beetje boos."

"Geen ruggenprik gekregen omdat ik al bijna volledige ontsluiting had. Hier ben ik blij mee omdat ik dit eigenlijk ook niet wilde. Er is toen een alternatief aangeboden in de vorm van remifentanil pompje om mijn lichaam een beetje rust te geven voor het persen. Dit was prima en heb ik als zeer prettig ervaren."

"Ik besepte niet dat ik al bijna ging bevallen wanneer ik in het ziekenhuis aankwam, daarom vroeg ik bij die hevige pijn om een prik. Toen de verloskundige aangaf dat ik al 9 cm ontsluiting had en we met de bevalling gingen starten snapte ik uiteraard ook dat een prik eigenlijk helemaal niet meer nodig was."

"Ik kreeg de ruggenprik niet omdat ik al bijna 8 cm ontsluiting had en het even duurt voor een dergelijke prik gezet kan worden. De ruim 7cm ontsluiting was voor mij ook een verrassing. Daar komt bij dat ik eigenlijk zsm wat wilde hebben. En dat was mogelijk met remifentanil. Dat kon via het infuus dat ik voor de weeënopwekkers al had, snel worden toegediend."

"Ik heb uiteindelijk geen ruggenprik gehad omdat ik tijdens de verplichte ctg al persweeen ontsluiting kreeg. Ik was vooraf niet op de hoogte van deze verplichte ctg, terwijl ik mij wel heel goed had voorbereid. Ik vond de ctg erg vervelend omdat ik moest blijven liggen. Achteraf kwam ik er achter dat dit helemaal niet verplicht is."

Pijn serieus genomen

Pijn werd onvoldoende serieus genomen vindt 1 op 10 die in ziekenhuis beviel

Had je het gevoel dat je pijn tijdens de bevalling voldoende of onvoldoende serieus werd genomen door de verloskundige of gynaecoloog die je bevalling begeleidde?

	Iedereen	Thuis bevallen	In ziekenhuis* bevallen	In ziekenhuis* bevallen: geen medische noodzaak	In ziekenhuis bevallen: medische noodzaak
Wel voldoende	86%	93%	85%	89%	83%
Niet voldoende	8%	2%	10%	7%	11%
Weet niet / geen mening	6%	5%	5%	5%	6%

*of geboortecentrum of geboortehotel

Communicatie

Heb je het idee dat er tijdens de bevalling voldoende of onvoldoende met jou (en je partner) is gecommuniceerd over het verloop van je bevalling?

	Iedereen	Thuis bevallen	In ziekenhuis* bevallen	In ziekenhuis* bevallen: geen medische noodzaak	In ziekenhuis bevallen: medische noodzaak
Wel voldoende	86%	95%	84%	90%	82%
Niet voldoende	11%	3%	14%	8%	16%
Weet niet / geen mening	2%	2%	2%	2%	2%

*of geboortecentrum of geboortehotel

Samenvatting

1 op 3 vindt dat een vrouw zonder pijnbestrijding moet bevallen

In Nederland heeft elke bevallende vrouw recht op pijnbestrijding tijdens haar bevalling, ook als daar geen medische noodzaak voor is. Ongeveer de helft (47 procent) van de nieuwe moeders is daar blij mee en vindt dat een vrouw in Nederland alle middelen tot haar beschikking moet hebben om zo min mogelijk pijn te lijden.

Een derde (32 procent) is het daarmee oneens en zegt dat het het beste is als een vrouw zonder pijnbestrijding bevalt. Zij geloven dat een vrouwenlichaam is gemaakt om te baren of vrezen dat je je ongeboren kind in gevaar brengt door het gebruik van medicatie.

⁸Een gezond biologisch proces moet je niet willen verstoren naar mijn idee⁹, schrijft een tegenstander van pijnbestrijding.

Meerderheid wilde idealiter geen pijnbestrijding

Waar pijnbestrijding in sommige landen bijna standaard is tijdens een bevalling, is dat in Nederland nog bij lange na niet het geval, blijkt ook uit andere vragen in het onderzoek.

Twee derde (64 procent) wilde vooraf het liefst zonder pijnbestrijding bevallen. 12 procent wist al dat ze graag met pijnbestrijding wilde bevallen, voor ongeveer een kwart (22 procent) maakte het niet uit.

'Pijnbestrijding voelt als falen'

In de praktijk heeft een derde (35 procent) van de vrouwen die vooraf zeiden liever geen pijnbestrijding te willen, uiteindelijk toch lachgas, een morfine-achtig medicijn of een ruggenprik gekregen. Hoewel ze het eigenlijk niet wilden, hebben de meesten daar toch geen spijt van, de helft (52 procent) zegt zelfs dat de bevalling anders niet was gelukt.

Niet iedereen is achteraf tevreden met het gebruik van pijnbestrijding. Bijna een op de acht (12 procent) van de vrouwen die de afgelopen twee jaar een vorm van pijnbestrijding hebben gebruikt tijdens hun bevalling, heeft het gevoel dat ze daardoor gefaald heeft.

Vrouwen die pijnbestrijding hebben gekregen

1 op de 10 heeft het gevoel dat ze door pijnbestrijding heeft gefaald

Vrouwen die pijnbestrijding hebben gekregen: N=3820

Je hebt aangegeven dat je medicijnen hebt gekregen om de pijn te verlichten. Geef aan of je het eens of oneens bent met de volgende stellingen.

'Ik heb het gevoel dat ik heb gefaald omdat ik pijnbestrijding heb gebruikt.'

Mee eens 12%

Mee oneens 85%

Weet niet / geen mening 3%

'Zonder de pijnbestrijding was de bevalling me niet gelukt.'

Mee eens 50%

Mee oneens 31%

Weet niet / geen mening 20%

Vond je het achteraf een goede of slechte keuze dat je pijnbestrijding hebt gekregen?

Een goede keuze 88%

Een slechte keuze 5%

Weet niet / geen mening 7%

Pijnbestrijding

Iedereen

'Het is het beste als een vrouw zonder pijnbestrijding probeert te bevallen.'

Mee eens 32%

Mee oneens 48%

Weet niet / geen mening 19%

'Een vrouw zou in Nederland alle hulpmiddelen tot haar beschikking moeten hebben om zo min mogelijk pijn te lijden tijdens een bevalling.'

Mee eens 47%

Mee oneens 32%

Weet niet / geen mening 21%

Samenvatting

Ruim helft deelnemers vindt dat ruggenprik ingepland moet kunnen worden

Ruim de helft (56 procent) van de vrouwen die de afgelopen twee jaar een baby hebben gekregen, vindt dat vrouwen in Nederland van tevoren moeten kunnen aangeven dat ze tijdens hun bevalling een ruggenprik willen, ook als daar geen medische noodzaak voor is.

Keizersnede inplannen gaat te ver

In sommige andere landen is bevallen met pijnbestrijding de norm. Er zijn ook landen waar je tijdens je zwangerschap al kunt kiezen voor een keizersnede, ook als daar geen medische noodzaak voor is.

Over het kunnen inplannen van een keizersnede zonder medische indicatie zijn de Nederlandse babymoeders minder enthousiast. Een op de vijf (22 procent) vindt dat dat wel moet kunnen, twee derde (64 procent) is daar tegen.

Zelf liever geen ruggenprik of keizersnede inplannen

Veel van hen wijzen vooral op de medische impact van een keizersnede: "Ik vind dat een vrouw zelf moet kunnen bepalen of ze pijnbestrijding krijgen, maar een keizersnede inplannen gaat mij dan weer te ver", schrijft een deelnemer. "Veel vrouwen beseffen denk ik niet dat dit gewoon een grote buikoperatie is."

Dat een groep vrouwen vindt dat een ruggenprik of een keizersnede van tevoren ingepland moet kunnen worden, betekent niet automatisch dat ze daar zelf gebruik van zouden willen maken. 14 procent zou zelf van tevoren voor een ruggenprik willen kiezen, bij een keizersnede is dat 5 procent.

Ruggenprik van tevoren

Grootste groep: ruggenprik inplannen

We leggen je nu enkele algemene stellingen over pijnbestrijding voor. In sommige landen is bevallen met pijnbestrijding de norm. Er zijn ook landen waar je tijdens je zwangerschap al kunt kiezen voor een keizersnede, ook als daar geen medische noodzaak voor is. Los van je eigen situatie, wat moet er volgens jou in Nederland mogelijk zijn?

'In Nederland moet je altijd van tevoren voor een ruggenprik kunnen kiezen, ook als daar geen medische noodzaak voor is.'

Mee eens 56%

Mee oneens 31%

Weet niet / geen mening 13%

Als je kijkt naar jezelf, los van hoe je bevalling uiteindelijk is gegaan:

'Ik had van tevoren voor een ruggenprik willen kiezen, ook als daar geen medische noodzaak voor was.'

Mee eens 14%

Mee oneens 77%

Weet niet / geen mening 9%

Keizersnede van tevoren

Grootste groep: keizersnede niet inplannen

'In Nederland moet je altijd van tevoren voor een keizersnede kunnen kiezen, ook als daar geen medische noodzaak voor is.'

Mee eens 22%

Mee oneens 64%

Weet niet / geen mening 14%

'Ik had van tevoren voor een keizersnede willen kiezen, ook als daar geen medische noodzaak voor was.'

Mee eens 5%

Mee oneens 88%

Weet niet / geen mening 7%

Open reacties

Ruggenprik wel inplannen

Reacties van vrouwen die vinden dat pijnbestrijding een ruggenprik in Nederland van tevoren ingepland moet kunnen worden.

"Ik vind dat een vrouw zelf moet kunnen bepalen of ze pijnbestrijding krijgen, maar een keizersnede inplannen gaat mij dan weer te ver. Veel vrouwen beseffen denk ik niet dat dit gewoon een grote buikoperatie is."

"Als je onder verdoving een kies laat trekken, waarom dan niet onder verdoving bevallen? Ja, een ruggenprik kan complicaties opleveren, maar onnodig veel pijn lijden kan weer tot allerlei nare psychologische gevolgen leiden. Je bent niet stoer als je zonder ruggenprik bevalt, je hoeft er niet over op te scheppen. Of je stoer bent of niet, is totaal niet belangrijk als je bevalt. Vrouwen scheppen op over de hoeveelheid pijn die ze hebben moeten lijden omdat ze zich beter willen voelen dan andere vrouwen. Mannen vergelijken hun Toyota met de tesla van de buurman, vrouwen vertellen hoe trots ze zijn dat ze geen ruggenprik hebben genomen. Dit is niet constructief. Voor mij was de ruggenprik een medische noodzaak omdat ik na letterlijk 25 keer overgeven uitgeput was geraakt. Ben ik nu minder stoer of, God verhoedde, zelfs een slechte moeder? Het debat rondom thuisbevalling en pijnbestrijding is bij uitstek een voorbeeld van de krabbenmand: vrouwen die andere vrouwen omlaag praten, om zelf beter voor de dag te komen."

Open reacties

Ruggenprik niet inplannen

Reacties van vrouwen die vinden dat een ruggenprik niet van tevoren ingepland moet kunnen worden. Een deel van hen staat sowieso negatief tegenover het gebruik van pijnbestrijding, een ander deel vindt dat het afhankelijk moet zijn van de situatie of een ruggenprik of andere pijnbestrijding gebruikt moet worden.

"Ik vind het heel natuurlijk om zonder pijnbestrijding een kind te baren. Dit levert namelijk een enorme boost aan vertrouwen in jezelf op, en ook de band en het willen beschermen van je kind krijgt nog meer diepgang. Een gezond biologisch proces moet je niet willen verstoren naar mijn idee."

"Ik ben tegen pijnbestrijding omdat ik bij de cursus heb gehoord dat het mogelijk invloed heeft op het kind. Daardoor was ik pertinent tegen. Wel heb ik gebruik gemaakt van een tens apparaat. Dit is zeer goed bevallen en gaf veel verlichting bij de weeën."

"Het is goed als het er is wanneer iemand in paniek raakt of het niet meer ziet zitten en de baby in gevaar komt. Daarnaast vind ik persoonlijk dat het er wel tot op zekere hoogte bij hoort, dus van tevoren inplannen lijkt me geen goed plan."

"Ik vind dat vrouwen op zijn minst kunnen proberen zonder pijnbestrijding te bevallen. Maar in sommige gevallen is kiezen voor pijnbestrijding de beste keuze die je kunt maken, voor jezelf én voor je kind."

Samenvatting

Onvoldoende begeleiding bij 1 op 5 'medische bevallingen'

Een op de vijf (18 procent) vrouwen die de afgelopen tijd vanwege een medische indicatie in het ziekenhuis moesten bevallen, hebben de hoeveelheid begeleiding tijdens hun bevalling als onvoldoende ervaren. Een bijna even grote groep (16 procent) heeft ook het gevoel dat er onvoldoende met hen en hun partner is gecommuniceerd over het verloop van de bevalling.

Stress

Voor veel van deze vrouwen zorgde het feit dat de gynaecoloog en verloskundigen er niet continu waren voor stress, blijkt uit het onderzoek. Ze wisten niet goed wat er ging gebeuren en sommigen hadden het gevoel dat ze aan hun lot over werden gelaten.

"Ik vond het heel vervelend dat ze op sommige momenten dat wij haar nodig hadden niet beschikbaar was, omdat ze bij een andere bevalling aanwezig was. Dit gebeurde eerst bij de verloskundige vanuit onze praktijk en later toen de bevalling medisch werd, gebeurde dit ook in het ziekenhuis. Dit voelde naar en zorgde voor onzekerheid en stress," schrijft iemand die vorig jaar een baby kreeg.

Iemand anders zegt: "De verloskundigen liepen verschillende kamers langs en bleven steeds maar even. Ook heb ik veel verschillende verloskundigen gezien. Niet fijn want niet iedereen wist antwoord op mijn vragen en daardoor wist ik niet waar ik aan toe was."

'Ziekenhuis is al een vreemde plek'

Anderen schrijven dat juist in het ziekenhuis extra begeleiding fijn is: "Het ziekenhuis is toch een 'vreemde' omgeving, je kan er al niet zo veel ontspannen als thuis. Als ze er waren geweest, hadden ze me eerder kunnen geruststellen toen ik begon met hyperventileren, in plaats van dat ze pas kwamen toen ze geroepen werden door mijn man."

De meeste nieuwe moeders zijn wel tevreden over de hoeveelheid tijd die degene die de bevalling begeleidde aanwezig was (84 procent).

Samenvatting

Een op drie vrouwen wil dat zorgpersoneel non-stop aanwezig is tijdens bevalling

Hoewel de meeste nieuwe moeders (84 procent) in de praktijk tevreden zijn over de hoe lang de verloskundige of gynaecoloog tijdens de bevalling aanwezig was, had een op de drie (34 procent) het liefst gezien dat de verloskundige of gynaecoloog non-stop aanwezig was geweest vanaf het eerste moment dat ze er waren.

Onder vrouwen die thuis bevallen, is dat cijfer iets hoger. Van hen ziet 42 procent het liefst dat de verloskundige continu aanwezig is tijdens de bevalling. Veel van hen vinden het een veilig gevoel dat er iemand in de buurt is voor als het nodig is, "ook al doet ze niks". Vrouwen die in het ziekenhuis bevallen, hebben die bezorgdheid minder.

Van iets meer dan de helft van de deelnemers (57 procent) hoeft de verloskundige of gynaecoloog niet de hele tijd aanwezig te zijn. Tientallen deelnemers gebruiken in hun reactie het woord 'bubbel' om te beschrijven dat ze zich moeten concentreren en focussen en dat de aanwezigheid van zorgpersoneel hen afleidt. Anderen vinden het belangrijk om de bevalling zoveel mogelijk alleen met hun naaste(n) te beleven.

Driekwart ziet liefst dezelfde persoon tijdens zwangerschap en bevalling

Ruim driekwart (78 procent) van de kersverse moeders in het onderzoek geeft bovendien aan dat ze het liefst zouden zien dat degene die haar tijdens de zwangerschap begeleidde, ook de persoon is die er tijdens de bevalling bij is: "Het is zo'n intiem moment en ik vond het ook best eng. Het is fijn als er dan iemand naast je staat die je kent, niet iemand die je nog nooit hebt gezien. Je moet je op je gemak voelen", schrijft een deelnemster.

Tegelijk is er wel begrip dat dat niet altijd mogelijk is. "Ik snap echt wel dat het niet te voorkomen is, bijvoorbeeld als je onverwacht medisch wordt en met een gynaecoloog te maken krijgt", schrijft iemand, "maar ik kreeg een verloskundige uit mijn eigen praktijk die net terug was van zwangerschapsverlof en die ik nog nooit had gezien. Dat vond ik wel even balen ja, toen mijn vliezen braken."

Aanwezigheid verloskundige of gynaecoloog

Onvoldoende begeleiding bij 13% bevallingen

Vaak zijn verloskundigen en gynaecologen (in ziekenhuizen) niet non-stop beschikbaar voor één bevallende vrouw. Als je kijkt naar de hoeveelheid tijd die degene die je bevalling begeleidde voor je had, wat is dan op jouw bevalling van toepassing?

Degene die mijn bevalling begeleidde was...

	Iedereen	Thuis bevallen	In ziekenhuis* bevallen	In ziekenhuis* bevallen: geen medische noodzaak	In ziekenhuis* bevallen: medische noodzaak
Te weinig aanwezig	13%	4%	15%	8%	18%
De goede hoeveelheid tijd aanwezig	84%	95%	81%	90%	78%
Te veel aanwezig	1%	0%	1%	1%	1%
Weet niet / geen mening	2%	1%	2%	1%	3%

*of geboortecentrum of geboortehotel

Aanwezigheid verloskundige of gynaecoloog

Een derde wil non-stop begeleiding

In sommige gevallen is de verloskundige of gynaecologe die een vrouw tijdens de zwangerschap begeleidt, niet degene die de vrouw ook tijdens de bevalling begeleidt (bijvoorbeeld omdat er een onverwachte medische indicatie is).

Los van of dit tijdens jouw bevalling zo was of niet:

'Ik vind het prettig als de verloskundige of gynaecoloog die me begeleidde tijdens m'n zwangerschap, me ook begeleidt tijdens mijn bevalling.'

Mee eens 78%

Mee oneens 12%

Weet niet / geen mening 10%

'Ik vind het prettig als de verloskundige of gynaecoloog non-stop bij me blijft vanaf het eerste moment dat ze aanwezig zijn.'

Mee eens 34%

Mee oneens 57%

Weet niet / geen mening 9%

Open reacties

Voldoende begeleiding

Selectie van de reacties en ervaringen van vrouwen die vinden dat de verloskundige of gynaecoloog de juiste hoeveelheid tijd of te veel aanwezig was tijdens hun bevalling. Ze schrijven dat ze het fijn vinden om het intieme moment grotendeels alleen met hun naaste(n) te beleven, niet teveel willen worden afgeleid en zich willen concentreren. Honderden van hen gebruiken het woord 'bubbel'.

"Zonder 'externe' personen kun je in je eigen bubbel zitten (samen met man), daardoor heb ik het als iets romantisch ervaren. De tussentijdse controles waren zo kort dat dit hierbij geen inbreuk was maar ik mij wel veilig en serieus genomen voelde."

"De verloskundige kwam toen ik zo'n 3 cm ontsluiting had en ging daarna weer weg, wel met een duidelijke afspraak over wanneer ze terug zou komen. Dat vond ik erg prettig, want ik vond haar aanwezigheid ook afleidend op dat moment. Samen met mijn vriend kon ik meer in mezelf keren."

"De verloskundige moet er zijn als jij hem/haar nodig hebt, maar mocht dit niet zo zijn dan is het fijn om helemaal in je bubbel te blijven. Ik ben thuis in een beval bad bevallen en de verloskundige kwam pas tijdens de laatste fase. Ze was aanwezig en begeleidde me met haar stem, maar ze liet me helemaal zelf mijn ding doen, ik heb zelf telkens gevoeld waar het hoofdje zat en luisterde heel goed naar mijn lichaam, zelfs voor een eerste bevalling kan dit, het is puur intuïtie."

"Er waren teveel mensen die hele tijd om me heen waardoor ik uit mijn bevallingsbubbel raakte en het allemaal veel te medisch was terwijl het niet nodig was. Heb uiteindelijk een traumatisch eind van de bevalling gehad."

Open reacties

Te weinig begeleiding

Selectie van de reacties en ervaringen van vrouwen die vinden dat de verloskundige of gynaecoloog te weinig aanwezig was tijdens hun bevalling.

"Het voelt nogal raar dat als je alleen gelaten wordt door het medisch personeel."

"Ik vond het heel vervelend dat ze op sommige momenten dat wij haar nodig hadden niet beschikbaar was, omdat ze bij een andere bevalling aanwezig was. Dit gebeurde eerst bij de verloskundige vanuit onze praktijk en later toen de bevalling medisch werd, gebeurde dit ook in het ziekenhuis. Dit voelde naar en zorgde voor onzekerheid en stress."

"De verloskundigen liepen verschillende kamers langs en bleven steeds maar even. Ook heb ik veel verschillende verloskundigen gezien. Niet fijn want niet iedereen wist antwoord op mijn vragen en daardoor wist ik niet waar ik aan toe was."

"Ik had iets meer aanwezigheid op prijs gesteld. Het ziekenhuis is toch een 'vreemde' omgeving, je kan er al niet zo veel ontspannen als thuis. Als ze er waren geweest, hadden ze me eerder kunnen geruststellen toen ik begon met hyperventileren, in plaats van dat ze pas kwamen toen ze geroepen werden door mijn man."

Plaats bevalling

Meerderheid tevreden over plek bevalling

Ben je achteraf gezien tevreden of ontevreden over de plek waar je baby geboren is? Hiermee bedoelen we thuis, geboortecentrum, in het ziekenhuis etc.

	Iedereen	Thuis bevallen	In ziekenhuis* bevallen	In ziekenhuis* bevallen: geen medische	In ziekenhuis bevallen: medische noodzaak
Heel tevreden	74%	94%	69%	77%	66%
Redelijk tevreden	20%	4%	24%	19%	26%
Niet zo tevreden	4%	1%	4%	3%	5%
Heel ontevreden	2%	1%	2%	1%	3%
Weet niet / geen mening	0%	0%	0%	0%	0%

*of geboortecentrum of geboortehotel

EenVandaag Opiniepanel

Over dit onderzoek

Het onderzoek van EenVandaag en Ouders van Nu is gehouden van 1 tot en met 19 juli 2021. Er deden 9.727 moeders mee die de afgelopen 24 maanden zijn bevallen in Nederland.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met onderzoeker Rozemarijn Lubbe: rozemarijn.lubbe@eenvandaag.nl.

De resultaten van het EenVandaag Opiniepanel worden gepresenteerd door Gijs Rademaker en Joyce Boverhuis in EenVandaag (ma-za 18:15 uur, NPO1)

